

Vergaderjaar 2022–2023

35 589

Wijziging van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen en de Ziektewet teneinde het advies van een bedrijfsarts over de belastbaarheid van de werknemer leidend te maken bij de toets op de re-integratie inspanningen door het UWV

Nr. 10

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 3 februari 2023

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de brief van 16 november 2023 over de reactie op verzoek commissie over de stand van zaken wetsvoorstel RIV-toets UWV door arbeidsdeskundigen (Kamerstuk 35 589, nr. 9).

De vragen en opmerkingen zijn op 21 december 2022 aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voorgelegd. Bij brief van 2 februari 2023 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Kuzu

De Adjunct-griffier van de commissie,
Meester-Schaap

Inhoudsopgave

I	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie	3
	Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie	5
	Vragen en opmerkingen van het lid Omtzigt	5
II	Antwoord/Reactie van de Minister	6

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de Reactie op verzoek commissie over de stand van zaken wetsvoorstel RIV-toets UWV door arbeidsdeskundigen (Kamerstuk 35 589, nr. 9). Voorts hebben deze leden ter verduidelijking enkele vragen.

Zo vragen de leden van de D66-fractie de Minister om meer duiding te geven over het tijdspad van de toename van de structurele Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA-) uitkeringslasten met 60 miljoen euro per jaar in 2060. Deze leden vragen zich af of deze stijging jaarlijks gestaag zou toenemen.

Thans vragen de leden van de D66-fractie de Minister of zij in kan gaan op het vraagstuk van het medisch verschil van inzicht tussen bedrijfsarts en verzekeringsarts. Deze leden zijn benieuwd of er met het gedragen gemeenschappelijk beoordelingskader voldoende acties zijn ingezet om deze verschillen aan te pakken en op welke manier de effectiviteit hiervan wordt gemonitord. Daarnaast vragen zij de Minister meer uit te wijden over de aanvullende acties die zijn ondernomen om het verschil van professioneel medisch oordeel aan te pakken.

Tot slot vragen de leden van de D66-fractie de Minister of zij meer kan zeggen over de samenloop van dit wetsvoorstel en de maatregelen aangaande de aanpak van de mismatch bij sociaal-medisch beoordelen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de reactie over de stand van zaken wetsvoorstel RIV-toets UWV door arbeidsdeskundigen (Kamerstuk 35 589, nr. 9) en hebben hierover nog een aantal vragen en opmerkingen.

De leden van de SP-fractie lezen in de brief van de Minister dat het wetsvoorstel voortkomt uit afspraken die gemaakt zijn met werkgevers- en werknemersorganisaties. Werknemersorganisaties geven aan dat zij zich in dit beeld niet herkennen. De organisaties geven aan dat er separate afspraken zijn gemaakt met werknemers- en werkgeversorganisaties en dat die scheiding werd bekrachtigd doordat er over de gemaakte afspraken twee verschillende persconferenties zijn gehouden. Hoe reflecteert de Minister hierop? Gaat de Minister er nog steeds vanuit dat dit wetsvoorstel de steun geniet van sociale partners? Kan de Minister hier een toelichting op geven?

De leden van de SP-fractie lezen dat dit wetsvoorstel leidt tot een toename van de structurele WIA-uitkeringslasten met 60 miljoen euro per jaar, wat neerkomt op 4000 mensen extra in de WIA. Hoe oordeelt de Minister hierover? Hoe rijmt de Minister dit toenemende beroep op verzekeringsartsen met het bestaande tekort aan verzekeringsartsen? Hoe rijmt de Minister dit wetsvoorstel met de 60-plusmaatregel?

De leden van de SP-fractie constateren dat het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) in de uitvoeringstoets in 2019 aangeeft dat een kwart van het aantal opgelegde loonsancties vervalst. Dit terwijl onderzoek van het UWV laat zien dat de loonsanctie leidt tot hogere werkhervatting en een lagere WIA-instroom. Hoe reflecteert de Minister daarop? Kan de Minister aangeven wat dit doet met de kansen op re-integratie van de arbeidsongeschikte werknemer? Is de Minister het met deze leden eens dat dit wetsvoorstel hard kan uitpakken voor arbeidsongeschikte werknemers? Het terugvallen op een uitkering betekent in veel gevallen een inkomensval. Hoe kijkt de Minister hiernaar in het licht van de huidige koopkrachtcrisis? Draagt dit voorstel volgens de Minister bij aan het wegnemen van hardheden in de WIA? Zo ja, kan de Minister hier een toelichting op geven? Zo nee, kan worden aangegeven op welke manier het wetsvoorstel botst met de doelstelling om hardheden in de WIA weg te nemen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie hebben met zorgen kennisgenomen van de wetswijziging en hebben hierover enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen of dit een wetsvoorstel is dat door zowel werkgevers- als werknemersorganisaties wordt gedragen, zoals de Minister in deze brief lijkt te suggereren. Deze leden hebben de indruk dat dit wetsvoorstel alleen door werkgeversorganisaties wordt ondersteund, zoals de vakbonden ook hebben laten weten in hun brief aan de vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid in afschrift aan de Minister van 22 november jl. Deze leden vragen de Minister om een reflectie hierop. Zij vragen voorts hoe het kan dat de Minister wel de suggestie wekt dat dit wetsvoorstel voortkomt uit de afspraken die met de vakbonden zijn gemaakt.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen hoe dit wetsvoorstel zich verhoudt tot de voorgestelde aanpak van hardvochtigheden in het coalitieakkoord (Bijlage bij Kamerstuk 35 788, nr. 77). Deze leden vragen ook om een overzicht van het budgettaire beslag dat hiermee gemoeid is. Zij vragen de Minister specifiek hoe zij de te verwachte toename in de kosten van structureel 60 miljoen per jaar kan verantwoorden gelet op de overige hardheden die sinds jaren aan de kaak worden gesteld en waar vanwege gebrek aan budget nog steeds niets mee is gedaan.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie lezen in deze brief dat de in de memorie van toelichting (Kamerstuk 35 589, nr. 3) genoemde raming van de extra WIA-instroom nog altijd actueel is, terwijl de Minister in het commissiedebat Arbeidsongeschiktheid van 7 december jl. aangaf dat de raming van het Centraal Planbureau (CPB) van de kosten van de WIA-drempelverlaging, onder andere door de inflatie, niet meer actueel zou zijn. Deze leden vragen of het niet logisch zou zijn om de berekening van de effecten van dit wetsvoorstel op de WIA-instroom nader te ramen en te indexeren. Deze leden vragen wat de kosten zijn aan additionele WIA-instroom. Zij vragen of hiernaar is gekeken en zo nee, of de Minister dat alsnog gaat doen.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister de zinsnede «UWV heeft, nu er meer duidelijkheid is over de (te verkennen) maatregelen, aangegeven dat deze samenloop geen belemmering vormt voor het wetsvoorstel» nader te duiden. Gaat dat alleen over de nu bij de Tweede Kamer bekende maatregelen met betrekking tot sociaal-medisch beoordelen, of gaat dat ook over nieuwe, de Kamer nog niet bekende, maatregelen met betrekking tot sociaal-

medisch beoordelen? Deze leden vragen, als dit laatste het geval is, wat die maatregelen zijn en waarom die nog niet met de Tweede Kamer zijn gedeeld.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie lezen in de brief «Deze afspraak ziet net als het wetsvoorstel dat u reeds in behandeling heeft op de periode van loondoorbetaling bij ziekte, maar de maatregelen kunnen naast elkaar bestaan». Deze leden vragen de Minister om een inhoudelijke onderbouwing van deze stelling. Hoe kan de Minister überhaupt deze stellingen poneren, aangezien de precieze uitwerking van dit voorstel uit het coalitieakkoord/middellange termijn (MLT-)advies nog niet bekend is? Zij vragen voorts of het niet veel beter is om een slag om de arm te houden, aangezien dat als er iets zou veranderen aan de verantwoordelijkheden van werkgevers in het tweede ziektejaar, het juist zaak is de toetsing van de re-integratie-inspanningen volledig te houden, inclusief de toets op het medisch oordeel van de bedrijfsarts.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen ook naar de samenloop met de meest recent aangekondigde maatregelen. De leden vragen specifiek ook naar de maatregel voor 60-plussers. Deze leden vragen de Minister te onderbouwen waarom dit geen belemmering zou zijn voor dit wetsvoorstel. Is deze maatregel juist niet aanleiding om wel de toets op het medisch oordeel in de toets op de re-integratie-inspanningen (RIV-toets) te behouden, aangezien er later in principe geen WIA-keuring meer plaatsvindt voor deze groep? Zij vragen voorts of de eerder geraamde WIA-instroom vanwege de 60-plusmaatregel niet hoger uitvalt en daardoor ook de gemoeide kosten hoger uitvallen. Is daar specifiek door het UWV en de Minister naar gekeken? Zo nee, is de Minister bereid dat alsnog te gaan doen?

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen of het gezien de samenloop met andere maatregelen niet verstandig is om de behandeling van het wetsvoorstel uit te stellen.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie zijn verbaasd dat dit wetsvoorstel geen onderdeel is van de onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel (OCTAS), terwijl dit ook onderdeel is van het stelsel van ziekte en arbeidsongeschiktheid. Dit wetsvoorstel grijpt ook fundamenteel in op het stelsel van ziekte en arbeidsongeschiktheid (onder andere door het wegvallen van controle op bedrijfsarts, extra instroom in de WIA, wegvallen van de mogelijkheid tot re-integratie in een derde ziektejaar bij een verkeerd medisch oordeel bedrijfsarts). Deze leden merken op dat «fundamenteel ingrijpen» ook als reden door de Minister wordt aangevoerd om nu niet de meest prangende WIA-hardheden aan te pakken, maar onderdeel te laten zijn van de adviesopdracht aan OCTAS. Zij vragen de Minister om een uitgebreide toelichting waarin ook de taakopdracht van de commissie wordt betrokken.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen of de Minister de wens om de behandeling van dit wetsvoorstel te hervatten ook heeft besproken met directe betrokkenen zoals verzekeringsartsen. Zo ja, wat was de uitkomst van dat gesprek? Zo nee, is de Minister bereid dat alsnog te doen, gezien ook de bezwaren zoals verzekeringsartsen die recent nog hebben geuit in «Medisch Contact»?¹ Deze leden wijzen op het tekort aan verzekeringsartsen en de maatregelen (onder andere de 60-plusmaatregel) die er worden getroffen. Deze leden wijzen erop dat zij de samenloop van dit wetsvoorstel met die maatregelen bijzonder zorgelijk vinden («Dit zal naar onze overtuiging in de (nabije) toekomst tot een veel hogere toestroom naar de WIA leiden, wellicht een veelvoud van de hier genoemde cijfers.»). Zij vragen om een

¹ Medisch Contact, 8 december 2022, «De geest van de WIA dreigt verkwanseld te worden», (<https://www.medischcontact.nl/nieuws/federatienieuws/federatiebericht/de-geest-van-de-wia-dreigt-verkwanseld-te-worden.htm>).

puntsgewijze reactie van de Minister op de door de verzekeringsartsen benoemde zorg- en kritiekpunten in dit artikel.

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

Het lid van de BBB-fractie heeft kennisgenomen van de stukken inzake «Wijziging van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen en de Ziektewet teneinde het advies van een bedrijfsarts over de belastbaarheid van de werknemer leidend te maken bij de toets op de re-integratie inspanningen door het UWV» en heeft daarover nog enkele vragen. Het lid van de BBB-fractie merkt ten eerste op dat het belangrijk voor het perspectief van de werkgever is dat de bestaande onduidelijkheid wordt weggenomen, zij moeten kunnen vertrouwen op de beoordeling van de bedrijfsarts. Zelf zijn zij immers niet in staat de ziekte van de werknemer te beoordelen, die verantwoordelijkheid ligt primair bij de bedrijfsarts. In enkele gevallen blijkt dat er een verschil van inzicht bestond tussen de bedrijfsarts en de verzekeringsarts, waar ook loonsanctieconsequenties uit voortvloeiden. Kan de Minister aangeven om wat voor verschillen van inzicht dat gaat? En hoe kan dat worden opgevangen in onderhavig voorstel? Dit lid ziet dat er reeds een nieuw beoordelingskader geïmplementeerd is en is benieuwd of dit ook geleid heeft tot een vermindering van die verschillen van inzicht.

Het lid van de BBB-fractie vraagt zich vanuit het perspectief van de werknemer af hoe die belangen in het wetsvoorstel geborgd blijven. De zorg bestaat dat er geen check meer is op de beoordeling van de bedrijfsarts, dat deze als het ware zijn eigen werk beoordeelt. Dat lijkt dit lid ook ongewenst, maar voorkomen moet worden dat na een traject van twee jaar met terugwerkende kracht een loonsanctie kan worden opgelegd. Zij is derhalve wel benieuwd hoe de belangen van de werknemer in onderhavig voorstel bewaakt worden en of de Minister de zorg op dit punt deelt en wat er gedaan wordt om negatieve afwenteling te voorkomen.

Vragen en opmerkingen van het lid Omtzigt

Het lid Omtzigt heeft met interesse kennisgenomen van de brief van 16 november 2022 betreffende het wetsvoorstel RIV-toets UWV door arbeidsdeskundigen en heeft naar aanleiding van die brief een aantal vragen.

Verhouding tot aanpak hardvochtigheden in de WIA en OCTAS

Allereerst vraagt het lid Omtzigt zich af hoe dit wetsvoorstel zich verhoudt tot de voorgestelde aanpak van hardvochtigheden in de WIA, zoals opgenomen in het regeerakkoord? De Minister geeft in de brief aan te verwachten dat een kwart van de opgelegde loonsancties komt te vervallen, als gevolg van dit wetsvoorstel. Denkt de Minister niet dat hierdoor onvermijdelijk, in meer of mindere mate, re-integratiekansen van werknemers blijven liggen? Betekent dit dan niet feitelijk een verslechtering van de (re-integratie)positie van werknemers? En heeft de Minister overwogen om het wetsvoorstel aan te houden en onder te brengen bij OCTAS? Zo ja, wat waren de beweegredenen om dat voor dit voorstel niet te doen, maar wel voor de aanpak van hardvochtigheden in de WIA? Daarnaast merkt het lid Omtzigt op dat de verwachte toename in kosten naar verwachting structureel 60 miljoen euro per jaar bedraagt, maar dat er nog geen budget is voor het wegnemen van de hardheden in de WIA, zoals onder meer de slechte (inkomens)positie van «35-minners» en van WIA-gerechtigden (in een vervolguitering). Waarom geeft de Minister ogenschijnlijk aan deze maatregel prioriteit boven het wegnemen van al die hardheden die reeds jaren aan de kaak worden gesteld en waarvoor al

in verscheidene rapporten maatregelen zijn voorgesteld? Kan de Minister aangeven welk percentage van de mensen met een arbeidsongeschiktheidspercentage van tussen de 35 en 80% (Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA)) nu voldoende gere-integreerd zijn, in die zin dat zij voldoende inkomen verwerven voor de vervolgitkering? Ook wil het lid Omtzigt weten hoeveel mensen voor meer dan 65% arbeidsgeschikt worden geacht («35-minner») en welk percentage van hen vervolgens ten minste zes maanden per jaar werkt. Kan de Minister ook een reflectie geven op die cijfers en aangeven of zij deze cijfers onwenselijk acht? Kan de Minister verder aangeven waarom zij ook geen prioriteit geeft aan de aanpak van de hardvochtigheden, in het licht van het feit dat al in 2011 geconstateerd is dat de WIA op meerdere punten niet voldoet aan de International Labour Organization (ILO)-verdragen, die door Nederland zijn geratificeerd? Zo heeft het Comité geoordeeld dat de 35% ondergrens en de WGA-vervolgitkering in strijd zijn met de verdragsnormen. De WIA garandeert voor velen vanwege deze tekortkomingen namelijk niet een bestaanszekerheid. Zij zijn aangewezen op andere regelingen waaraan vaak (te) strenge eisen worden gesteld (referte-eisen, middelentoets etc.). Voor hen is er simpelweg geen goed vangnet geregeld en deze hardheden zijn dus al vele jaren bekend. Kan de Minister aangeven waarom er tien jaar later nog niks met die constatering is gedaan?

Verhouding tot de buitenwettelijke noodmaatregel «60-plusmaatregel»

Ook vraagt het lid Omtzigt zich af of het wetsvoorstel in de ogen van de Minister niet strijdig is met de lopende buitenwettelijke noodmaatregel (de zogenaamde 60-plusmaatregel). Bij een dergelijke buitenwettelijke maatregel mag immers niemand worden benadeeld, maar bij invoering van dit wetsvoorstel ontstaat er wel degelijk een benadeling van een groep werknemers, daar voor de groep werknemers met (voldoende) inkomsten sprake kan zijn van een zogenaamde praktische schatting. Gegeven deze benadeling, vraagt het dit lid zich af of de invoering van dit wetsvoorstel niet ten minste uitgesteld moet worden tot na de afloop van de buitenwettelijke maatregel. Kan de Minister in het kader van deze noodmaatregel ook aangeven hoe de toename van de instroom in de WIA naar aanleiding van dit wetsvoorstel zich verhoudt tot de noodmaatregel, die juist is ingevoerd om de enorme achterstanden in de claimbeoordelingen te beteugelen?

II Antwoord/Reactie van de Minister

Ik dank de leden van de commissie voor de vragen en opmerkingen. Hieronder ga ik op deze vragen in.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

Zo vragen de leden van de D66-fractie de Minister om meer duiding te geven over het tijdspad van de toename van de structurele Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA-) uitkeringslasten met 60 miljoen euro per jaar in 2060. Deze leden vragen zich af of deze stijging jaarlijks gestaag zou toenemen.

De verwachting is dat vanaf het jaar van inwerkingtreding van het wetsvoorstel de WIA-uitkeringslasten jaarlijks met circa € 4 miljoen zullen toenemen, daarna vlakt jaarlijks de toename wat af. De extra uitkeringslasten bereiken na circa 50 jaar het structurele niveau. Ten tijde van het voorstel in 2019 is uitgegaan van een structurele toename aan WIA-lasten van € 60 miljoen. Door jaarlijkse loon- en prijsbijstellingen wordt op dit moment uitgegaan van een structurele toename aan WIA-lasten van € 67

miljoen (zie ook het antwoord op de vraag van de leden van de PvdA-fractie en de GroenLinks-fractie).

Thans vragen de leden van de D66-fractie de Minister of zij in kan gaan op het vraagstuk van het medisch verschil van inzicht tussen bedrijfsarts en verzekeringsarts. Deze leden zijn benieuwd of er met het gedragen gemeenschappelijk beoordelingskader voldoende acties zijn ingezet om deze verschillen aan te pakken en op welke manier de effectiviteit hiervan wordt gemonitord. Daarnaast vragen zij de Minister meer uit te wijden over de aanvullende acties die zijn ondernomen om het verschil van professioneel medisch oordeel aan te pakken.

In beginsel is er wat betreft het vaststellen van de belastbaarheid sprake van een vergelijkbare beoordeling. In de praktijk kan de afstemming beter en kan meer dezelfde taal spreken bevorderd worden. Ter verbetering van de afstemming tussen verzekerings- en bedrijfsartsen werd in mei 2020 een eerste versie van het BAR-instrument (Beschrijving Arbeidsbelastbaarheid en Re-integratiemogelijkheden) en de bijbehorende leidraad openbaar gemaakt. Daarna is met subsidie vanuit het ZonMw programma Verbetering kwaliteit poortwachtersproces hard gewerkt aan de doorontwikkeling van het BAR-instrument en de leidraad. In december jl. kwam een tweede versie online². Onderzoekers hebben onder meer in focusgroepen met veel betrokkenen – professionals, werknemers, werkgevers, beroepsverenigingen (NVAB, NVvA, NvVG), UWV en Kwaliteit op Maat – gesproken. Deze feedback is verwerkt in de nieuwe versie. Het onderzoekstraject voor doorontwikkeling en onderbouwing loopt tot februari 2026. Het instrument is dus nog in ontwikkeling. Wel kunnen bedrijfsartsen het instrument nu al gebruiken om de belastbaarheid en re-integratiemogelijkheden mee te beschrijven. Bij voorkeur doen zij dit samen met arbeidsdeskundigen, zodat de samenwerking tussen beroepsgroepen en de kwaliteit/toepasbaarheid van de beschrijving verbeterd wordt. Het is niet verplicht om gebruik te maken van het BAR-instrument, de bedrijfsarts mag ook op een andere wijze de belastbaarheid weergeven. Doelstelling is dat het instrument door zo veel mogelijk bedrijfsartsen op een uniforme manier wordt toegepast.

Ik ben mij ervan bewust dat bekeken moet worden of in de praktijk een verbetering komt in de verschillen in inzicht tussen de bedrijfsartsen en verzekeringsartsen. Na de inwerkingtreding van de wetswijziging ga ik dan ook de mogelijke verschillen tussen het oordeel van de verzekeringsarts bij de WIA-claimbeoordeling en het actueel oordeel van de bedrijfsarts in het re-integratieverslag monitoren. Daartoe doe ik dit jaar ook een nulmeting.

Vanuit het ZonMw programma Verbetering kwaliteit poortwachtersproces wordt verder ook gewerkt aan het verbeteren van de professionalisering in het poortwachtersproces. Er worden multidisciplinaire richtlijnen voor verzekerings- en bedrijfsartsen en arbeidsdeskundigen ontwikkeld. Ook is een project gestart dat zich richt op de gezamenlijke opleidingen en multidisciplinaire casuïstiekvoering. Meer dezelfde taal spreken over de belastbaarheid en de re-integratiemogelijkheden van een (zieke) werkende is belangrijk. Interprofessioneel leren, door gezamenlijk onderwijs en bespreken van casuïstiek, kan bijdragen aan betere samenwerking en communicatie. Door het volgen van gezamenlijk onderwijs kunnen de drie beroepsgroepen meer inzicht krijgen in de rol van de ander in het hele traject rondom gezondheid, ziekte, re-integratie en arbeidsongeschiktheid. Op deze manier kan de expertise van alle drie beroepsgroepen optimaal worden benut voor effectievere re-integratieprocessen voor de (zieke) werkende en hun werkgevers. Het bevorderen van samenwerking tussen

² <https://www.bar-project.nl/tweede-versie-bar-online/>

betrokken professionals door interprofessioneel leren staat daarom centraal in dit meerjarige project.

Tot slot vragen de leden van de D66-fractie de Minister of zij meer kan zeggen over de samenloop van dit wetsvoorstel en de maatregelen aangaande de aanpak van de mismatch bij sociaal-medisch beoordelen.

Door het wetsvoorstel wordt de toets door UWV op de re-integratie inspanningen (RIV-toets) na twee jaar ziekte een geheel arbeidskundige toets, zonder taken voor de verzekeringsarts bij UWV. De maatregelen op het gebied van sociaal-medisch beoordelen hebben als doel de mismatch tussen de vraag naar en het aanbod van sociaal-medische beoordelingen te beperken³. Onderhavig wetsvoorstel heeft de potentie om de mismatch met 1%-punt te verkleinen⁴. De 60-plusmaatregel (aangekondigd tot 1 januari 2024) en de maatregel «Beoordelen op verdiensten, die ik op dit moment aan het verkennen ben, kunnen een samenloop hebben met onderhavig wetsvoorstel. UWV beziet of de werkwijze bij de 60-plusmaatregel moet worden aangepast als het RIV-toets wetsvoorstel wordt ingevoerd. Tevens heeft UWV aangegeven dat bij de implementatie van nieuwe werkprocessen (zoals bij «Beoordelen op verdiensten») rekening gehouden zal moeten worden dat deze samengaan met dit wetsvoorstel en dat de wetswijziging voor UWV op zijn vroegst uitvoerbaar is per 1 juli 2023.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie lezen in de brief van de Minister dat het wetsvoorstel voortkomt uit afspraken die gemaakt zijn met werkgevers- en werknemersorganisaties. Werknemersorganisaties geven aan dat zij zich in dit beeld niet herkennen. De organisaties geven aan dat er separate afspraken zijn gemaakt met werknemers- en werkgeversorganisaties en dat die scheiding werd bekrachtigd doordat er over de gemaakte afspraken twee verschillende persconferenties zijn gehouden. Hoe reflecteert de Minister hierop? Gaat de Minister er nog steeds vanuit dat dit wetsvoorstel de steun geniet van sociale partners? Kan de Minister hier een toelichting op geven?

De zin uit de brief van 16 november beschrijft dat het wetsvoorstel onderdeel is van een pakket aan afspraken, als alternatief voor maatregelen die in het vorige regeerakkoord stonden. Dit betrof een alternatief pakket aan loondoorbetalingsmaatregelen, samen met MKB NL, VNO NCW en LTO Nederland⁵. En een pakket in overeenstemming met werknemers over het afzien van een aantal aanscherpingen in de WIA⁶. Uw Kamer heeft daar in december 2018 twee brieven over ontvangen en er zijn inderdaad twee persconferenties over gehouden. Er bestaat geen misverstand dat werknemersorganisaties geen voorstander zijn van dit wetsvoorstel.

De leden van de SP-fractie lezen dat dit wetsvoorstel leidt tot een toename van de structurele WIA-uitkeringslasten met 60 miljoen euro per jaar, wat neerkomt op 4000 mensen extra in de WIA. Hoe oordeelt de Minister hierover? Hoe rijmt de Minister dit toenemende beroep op verzekeringsartsen met het bestaande tekort aan verzekeringsartsen? Hoe rijmt de Minister dit wetsvoorstel met de 60-plusmaatregel?

³ Kamerstuk 26 448, nr. 685.

⁴ Gupta Strategists Herijking toekomstscenario's en oplossingsrichtingen Sociaal Medisch Beoordelen, bijlage bij Kamerstuk 26 448, nr. 685.

⁵ Kamerstuk 29 544, nr. 873.

⁶ Kamerstuk 32 716, nr. 37.

Het wetsvoorstel leidt er inderdaad toe dat op de lange termijn het aantal mensen in de WIA toeneemt met circa 4.000 ten opzichte van het huidige beleid; een toename van minder dan 1% ten opzichte van het huidige aantal structureel geraamde WIA-gerechtigden. Ik ben net als mijn voorganger van mening dat dit wetsvoorstel belangrijke positieve effecten kent en zodoende proportioneel is. Wat betreft het beroep op verzekeringsartsen wijs ik op de berekeningen van Gupta Strategists⁷. Uit deze berekeningen (eerste doorrekening op basis van aanname) blijkt dat het wetsvoorstel de potentie heeft om de mismatch met 1%-punt te verkleinen. Enerzijds neemt het aantal te verrichten WIA-claim-beoordelingen iets toe ten opzichte van de huidige situatie. Anderzijds komt de inzet van de verzekeringsarts bij de RIV-toets geheel te vervallen. Per saldo leidt dit voorstel tot een beperkte verlichting van het aantal te verrichten taken door verzekeringsartsen.

De 60-plusmaatregel is in het leven geroepen om op zeer korte termijn UWV zoveel mogelijk te ontlasten in het aantal te verrichten sociaal-medische beoordelingen, en kent zodoende een ander doel. Bij de 60-plusmaatregel wordt de WIA-claimbeoordeling vereenvoudigd gedaan zonder inzet van een verzekeringsarts. Deze maatregel is tijdelijk, waardoor eventuele samenloop van de maatregelen beperkt zal zijn. Beide maatregelen kunnen naast elkaar bestaan. UWV beziet wel of de werkwijze bij de 60-plusmaatregel moet worden aangepast als de onderhavige maatregel wordt ingevoerd.

De leden van de SP-fractie constateren dat het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) in de uitvoeringstoets in 2019 aangeeft dat een kwart van het aantal opgelegde loonsancties vervalt. Dit terwijl onderzoek van het UWV laat zien dat de loonsanctie leidt tot hogere werkhervatting en een lagere WIA-instroom. Hoe reflecteert de Minister daarop? Kan de Minister aangeven wat dit doet met de kansen op re-integratie van de arbeidsongeschikte werknemer? Is de Minister het met deze leden eens dat dit wetsvoorstel hard kan uitpakken voor arbeidsongeschikte werknemers? Het terugvallen op een uitkering betekent in veel gevallen een inkomensval. Hoe kijkt de Minister hiernaar in het licht van de huidige koopkrachtcrisis?

De effecten van de verlengingen van de loondoorbetalingsverplichting zijn grosso modo positief. Een loonsanctie leidt tot herstel van de tekortkomingen bij een deel van de werknemers, tot hogere werkhervatting en tot verlaging van de WIA-instroom. Ik vind het echter onredelijk dat loonsancties vanwege het medisch advies van de bedrijfsarts aan werkgevers opgelegd kunnen worden en wil de onzekerheid bij werkgevers hierover zo snel mogelijk wegnemen. Dat is het doel van onderhavig wetsvoorstel. De verwachting is inderdaad dat minder werknemers (gedeeltelijk) herstellen en dus meer mensen de Wet WIA instromen, doordat de re-integratieprikkels verminderd worden. Dit zal tot een lager inkomen leiden dan in de huidige situatie. Uiteraard moeten werkgevers passende werkzaamheden blijven aanbieden om de re-integratie van hun zieke werknemers te bevorderen. Tevens zal een werknemer – net als nu het geval is – een actieve rol in de twee jaar van ziekte moeten aannemen. Als de werknemer daarnaast twijfelt aan het afgegeven advies van de bedrijfsarts, kan hij een second opinion bij een andere bedrijfsarts vragen, hij kan een klacht indienen bij de bedrijfsarts en een deskundigenoordeel bij het UWV vragen, of in het uiterste geval zich melden bij de tuchtrechter. Dit wetsvoorstel maakte onderdeel uit van een pakket aan afspraken, dat een balans kent in de rechten van werknemers en de verplichtingen van werkgevers.

⁷ Gupta Strategists Herijking toekomstscenario's en oplossingsrichtingen Sociaal Medisch Beoordelen, bijlage bij Kamerstuk 26 448, nr. 685.

Draagt dit voorstel volgens de Minister bij aan het wegnemen van hardheden in de WIA? Zo ja, kan de Minister hier een toelichting op geven? Zo nee, kan worden aangegeven op welke manier het wetsvoorstel botst met de doelstelling om hardheden in de WIA weg te nemen?

Dit wetsvoorstel komt voort uit het alternatieve pakket van maatregelen uit het vorige regeerakkoord op het gebied van loondoorbetaling bij ziekte en WIA. Het staat daarmee in principe los van de aanpak van hardheden in de WIA, zoals het kabinet zich dat in het huidige coalitieakkoord ten doel heeft gesteld. De ambitie uit het coalitieakkoord om hardheden in de WIA weg te nemen richt zich, na overleg met de sociale partners, op de onderwerpen CBBS, inkomstenverrekening en daglonen. Het voorstel waarbij het medisch advies van de bedrijfsarts over de belastbaarheid van de werknemer leidend wordt bij de toets door UWV op de re-integratie inspanningen van de werkgever, maakt daarmee geen onderdeel uit van de aanpak om hardheden weg te nemen en botst daar ook niet mee. Desalniettemin kan de huidige situatie, waarin de bedrijfsarts en de verzekeringsarts verschillend oordelen over de belastbaarheid van een individuele werknemer, voor werkgevers als onredelijk worden ervaren wanneer zij met een loonsanctie worden geconfronteerd. Dit wetsvoorstel neemt de onzekerheid in dergelijke gevallen weg door het advies van de bedrijfsarts leidend te maken.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen of dit een wetsvoorstel is dat door zowel werkgevers- als werknemersorganisaties wordt gedragen, zoals de Minister in deze brief lijkt te suggereren. Deze leden hebben de indruk dat dit wetsvoorstel alleen door werkgeversorganisaties wordt ondersteund, zoals de vakbonden ook hebben laten weten in hun brief aan de vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid in afschrift aan de Minister van 22 november jl. Deze leden vragen de Minister om een reflectie hierop. Zij vragen voorts hoe het kan dat de Minister wel de suggestie wekt dat dit wetsvoorstel voortkomt uit de afspraken die met de vakbonden zijn gemaakt.

Zie de antwoorden op gestelde vragen van dezelfde aard door de leden van de SP-fractie.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen hoe dit wetsvoorstel zich verhoudt tot de voorgestelde aanpak van hardvochtigheden in het coalitieakkoord. Deze leden vragen ook om een overzicht van het budgettaire beslag dat hiermee gemoeid is. Zij vragen de Minister specifiek hoe zij de te verwachte toename in de kosten van structureel 60 miljoen per jaar kan verantwoorden gelet op de overige hardheden die sinds jaren aan de kaak worden gesteld en waar vanwege gebrek aan budget nog steeds niets mee is gedaan.

Rondom de verhouding tot het wegnemen van hardheden in de WIA verwijs ik naar het antwoord op de vraag van dezelfde aard van de leden van de SP-fractie.

De leden van de PvdA-fractie en de GroenLinks-fractie vragen naar een overzicht van het budgettaire effect van het wegnemen van de hardheden in de WIA. Na overleg met de sociale partners richt deze aanpak zich op de onderwerpen CBBS, inkomstenverrekening en daglonen. Over de loonloze tijdvakken in de WIA-dagloonvaststelling heeft u eind november

een Kamerbrief ontvangen⁸. Hierin stonden diverse oplossingsrichtingen beschreven, waarvan de kosten oplopen tot € 200 miljoen structureel. Rondom CBBS en inkomstenverrekening vinden nog nadere gesprekken met de sociale partners plaats over de ervaren hardheden en oplossingsrichtingen. De budgettaire gevolgen daarvan zijn nog niet bekend. Ten slotte wordt gevraagd naar de verantwoording van de toename in de kosten als gevolg van dit wetsvoorstel en de verhouding tot andere hardheden waar vanwege budget nog steeds niets mee is gedaan. Dit wetsvoorstel dateert van 2020 en is onderdeel van de uitwerking van eerder gemaakte afspraken. Bij de indiening van het wetsvoorstel is eveneens in dekking voor de toegenomen kosten voorzien. Ik sta, zoals ik eerder heb aangegeven in mijn brief van 16 november 2022, net als het vorige kabinet achter het uitgangspunt van dit wetsvoorstel. Ik vind het belangrijk onzekerheden weg te nemen bij werkgevers bij de verplichtingen rond loondoorbetaling bij ziekte. De besteding van de middelen die zijn voorzien om de toegenomen kosten te dekken, vind ik de juiste besteding. Daarnaast doorloop ik, onder meer met sociale partners, een apart traject over hardheden in de WIA, een ander onderwerp waar ik veel belang aan hecht.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie lezen in deze brief dat de in de memorie van toelichting genoemde raming van de extra WIA-instroom nog altijd actueel is, terwijl de Minister in het commissiedebat Arbeidsongeschiktheid van 7 december jl. aangaf dat de raming van het Centraal Planbureau (CPB) van de kosten van de WIA-drempelverlaging, onder andere door de inflatie, niet meer actueel zou zijn. Deze leden vragen of het niet logisch zou zijn om de berekening van de effecten van dit wetsvoorstel op de WIA-instroom nader te ramen en te indexeren. Deze leden vragen wat de kosten zijn aan additionele WIA-instroom. Zij vragen of hiernaar is gekeken en zo nee, of de Minister dat alsnog gaat doen.

De aanvankelijke inschatting van verwachte effecten van het wetsvoorstel op de toekomstige WIA-instroom is nog steeds actueel. Daarmee is een actualisatie van de raming niet nodig. Wel zijn de verwachte kosten van het wetsvoorstel zoals gebruikelijk sinds 2019 jaarlijks bij de overgang naar het nieuwe prijspeil geïndexeerd in de begroting van SZW. Op dit moment liggen de verwachte structurele kosten rond de € 67 miljoen.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister de zinsnede «UWV heeft, nu er meer duidelijkheid is over de (te verkennen) maatregelen, aangegeven dat deze samenloop geen belemmering vormt voor het wetsvoorstel» nader te duiden. Gaat dat alleen over de nu bij de Tweede Kamer bekende maatregelen met betrekking tot sociaal-medisch beoordelen, of gaat dat ook over nieuwe, de Kamer nog niet bekende, maatregelen met betrekking tot sociaal-medisch beoordelen? Deze leden vragen, als dit laatste het geval is, wat die maatregelen zijn en waarom die nog niet met de Tweede Kamer zijn gedeeld.

Dit gaat om de korte en middellange termijn-maatregelen die ik genoemd heb in mijn brief van 26 augustus 2022⁹. Meer specifiek gaat het om de reeds ingevoerde 60-plusmaatregel en de maatregel «Beoordelen op verdiensten» die ik op dit moment aan het verkennen ben en waarover ik uw Kamer in het eerste kwartaal van 2023 wil informeren. Het gaat dus om maatregelen die reeds bij uw Kamer bekend zijn.

⁸ Kamerstuk 32 716, nr. 47.

⁹ Kamerstuk 26 448, nr. 685.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie lezen in de brief «Deze afspraak ziet net als het wetsvoorstel dat u reeds in behandeling heeft op de periode van loondoorbetaling bij ziekte, maar de maatregelen kunnen naast elkaar bestaan». Deze leden vragen de Minister om een inhoudelijke onderbouwing van deze stelling. Hoe kan de Minister überhaupt deze stellingen poneren, aangezien de precieze uitwerking van dit voorstel uit het coalitieakkoord/middellange termijn (MLT)-advies nog niet bekend is? Zij vragen voorts of het niet veel beter is om een slag om de arm te houden, aangezien dat als er iets zou veranderen aan de verantwoordelijkheden van werkgevers in het tweede ziektejaar, het juist zaak is de toetsing van de re-integratie-inspanningen volledig te houden, inclusief de toets op het medisch oordeel van de bedrijfsarts.

In het coalitieakkoord is – in lijn met het SER MLT advies – afgesproken dat de re-integratie in het tweede ziektejaar zich in principe uitsluitend richt op het tweede spoor (re-integratie bij een andere werkgever). Aan de precieze uitwerking wordt op dit moment gewerkt. Zowel het wetsvoorstel waarbij de RIV-toets door arbeidsdeskundigen wordt uitgevoerd als deze maatregel richten zich op de loondoorbetaling bij ziekte, maar deze kunnen naast elkaar bestaan. Ze doorkruisen elkaar inhoudelijk niet. In dit wetsvoorstel is het uitgangspunt dat de werkgever uit moet kunnen gaan van het advies van de bedrijfsarts over de belastbaarheid van een zieke werknemer, aangezien de werkgever dit niet zelf kan vaststellen. Daarmee wordt ook onderscheid gemaakt tussen dat wat voor werkgever en werknemer niet beïnvloedbaar is, namelijk de vaststelling van de medische belastbaarheid door de bedrijfsarts, en dat waar werkgever en werknemer wel invloed op hebben, namelijk de re-integratie-inspanningen. Slechts één van de grondslagen tot het opleggen van een loonsanctie vervalt met dit wetsvoorstel.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen ook naar de samenloop met de meest recent aangekondigde maatregelen. De leden vragen specifiek ook naar de maatregel voor 60-plussers. Deze leden vragen de Minister te onderbouwen waarom dit geen belemmering zou zijn voor dit wetsvoorstel. Is deze maatregel juist niet aanleiding om wel de toets op het medisch oordeel in de toets op de re-integratie-inspanningen (RIV-toets) te behouden, aangezien er later in principe geen WIA-keuring meer plaatsvindt voor deze groep? Zij vragen voorts of de eerder geraamde WIA-instroom vanwege de 60-plus-maatregel niet hoger uitvalt en daardoor ook de gemoeide kosten hoger uitvallen. Is daar specifiek door het UWV en de Minister naar gekeken? Zo nee, is de Minister bereid dat alsnog te gaan doen?

Door het wetsvoorstel wordt de toets door UWV op de re-integratie inspanningen (RIV-toets) na twee jaar ziekte een geheel arbeidskundige toets, zonder taken voor de verzekeringsarts bij UWV. Bij de RIV-toets wordt beoordeeld of de werkgever en de werknemer voldoende re-integratie-inspanning hebben verricht. Het doel is om de onzekerheid die bestaat bij werkgevers over loonsancties vanwege het medisch advies van de bedrijfsarts weg te nemen. De 60-plusmaatregel ziet daarentegen op de WIA-claimbeoordeling – die volgt na de RIV-toets. Het doel van de 60-plusmaatregel is om de mismatch tussen de vraag naar en het aanbod van sociaal-medische beoordelingen terug te dringen. De WIA-claim-beoordeling voor 60-plussers wordt tijdelijk vereenvoudigd en zonder inzet van een verzekeringsarts afgehandeld. De keuze om deze groep tijdelijk geen sociaal-medische beoordeling door een verzekeringsarts te geven heb ik toegelicht in mijn Kamerbrief van 26 augustus jl. Deze argumenten veranderen niet door het onderhavige wetsvoorstel. Wel beziet UWV of de werkwijze bij de 60-plusmaatregel moet worden aangepast als de onderhavige maatregel wordt ingevoerd.

Doordat de vereenvoudigde WIA-claimbeoordeling een tijdelijke maatregel is, die is aangekondigd tot 31 december 2023, en alleen geldt voor 60-plussers, zal er voor een kleine groep mogelijk overlap zijn met de onderhavige maatregel. Het kan voorkomen dat door het RIV-wetsvoorstel een aantal personen eerder in de WIA instroomt en vervolgens door de vereenvoudigde claimbeoordeling een (iets hogere) uitkering ontvangt dan dat anders het geval zou zijn. In de raming van het wetsvoorstel RIV-toets is geen rekening gehouden met deze mogelijke samenloop met de 60-plusmaatregel, omdat deze maatregel destijds niet in werking noch in beeld was. De verwachting is dat dit interactie-effect door een mogelijke tijdelijke samenloop van de maatregel zeer beperkt zal zijn. Ik acht het hierdoor niet noodzakelijk samen met UWV hier specifieker in te duiken.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen of het gezien de samenloop met andere maatregelen niet verstandig is om de behandeling van het wetsvoorstel uit te stellen.

De behandeling van dit wetsvoorstel hoeft niet te worden uitgesteld in verband met de samenloop van reeds ingevoerde maatregelen of de verkenning van aanvullende maatregelen om de mismatch bij de sociaal-medische beoordelingen te verkleinen. Specifiek gaat het om de reeds ingevoerde 60-plusmaatregel en de mogelijke beleidsoptie «Beoordelen op verdiensten». Deze maatregelen kunnen samengaan met het wetsvoorstel, wel beziet UWV of er in de uitvoering iets moet worden aangepast als het wetsvoorstel wordt ingevoerd.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie zijn verbaasd dat dit wetsvoorstel geen onderdeel is van de onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel (OCTAS), terwijl dit ook onderdeel is van het stelsel van ziekte en arbeidsongeschiktheid. Dit wetsvoorstel grijpt ook fundamenteel in op het stelsel van ziekte en arbeidsongeschiktheid (onder andere door het wegvallen van controle op bedrijfsarts, extra instroom in de WIA, wegvallen van de mogelijkheid tot re-integratie in een derde ziektejaar bij een verkeerd medisch oordeel bedrijfsarts). Deze leden merken op dat «fundamenteel ingrijpen» ook als reden door de Minister wordt aangevoerd om nu niet de meest prangende WIA-hardheden aan te pakken, maar onderdeel te laten zijn van de adviesopdracht aan OCTAS. Zij vragen de Minister om een uitgebreide toelichting waarin ook de taakopdracht van de commissie wordt betrokken.

In 2018 is een pakket aan maatregelen afgesproken om de loondoorbetalingsverplichtingen makkelijker, duidelijker en goedkoper te maken. Dit wetsvoorstel maakt daar onderdeel van uit. Ik sta achter het uitgangspunt van het wetsvoorstel dat een werkgever uit moet kunnen gaan van het medisch advies van de bedrijfsarts over de belastbaarheid van zijn werknemer, aangezien de werkgever dit niet zelf kan vaststellen. Ik ben het niet eens met de leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie dat er met dit wetsvoorstel sprake is van een fundamentele aanpassing in het stelsel van ziekte en arbeidsongeschiktheid. Voor een aantal gesignaleerde WIA-hardheden geldt dat wel, omdat zij het gevolg zijn van beleidskeuzes die de kern van het huidige stelsel vormen. Bovendien zouden bepaalde gesignaleerde hardheden een toename van de vraag naar sociaal-medische beoordelingen tot gevolg hebben, terwijl het RIV-wetsvoorstel juist naar verwachting tot een kleine verlaging daarvan leidt. Om fundamentele knelpunten in het huidige stelsel aan te pakken, heb ik de Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel (OCTAS) ingesteld om integraal naar het stelsel te kijken. Ik heb de commissie gevraagd te komen tot een aantal oplossings-

richtingen voor hervorming van het stelsel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid, zowel binnen het huidige stelsel als meer fundamenteel en afwijkend daarvan. Daarbij dient OCTAS oog te houden voor de ambities uit het coalitieakkoord en toekomstbestendigheid van het stelsel. De commissie heeft een brede en veelomvattende opdracht. De focus zou in mijn optiek moeten liggen op de huidige problematiek van het stelsel voor langdurig zieken en mensen met arbeidsbeperkingen die een beroep (willen kunnen) doen op re-integratie, dienstverlening voor ontwikkeling en activering, op werk als onderdeel van (gedeeltelijk) herstel en, indien nodig, op loondoorbetaling bij ziekte en/of een uitkering om in hun inkomen te voorzien.

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen of de Minister de wens om de behandeling van dit wetsvoorstel te hervatten ook heeft besproken met directe betrokkenen zoals verzekeringsartsen. Zo ja, wat was de uitkomst van dat gesprek? Zo nee, is de Minister bereid dat alsnog te doen, gezien ook de bezwaren zoals verzekeringsartsen die recent nog hebben geuit in «Medisch Contact»?¹⁰ Deze leden wijzen op het tekort aan verzekeringsartsen en de maatregelen (onder andere de 60-plusmaatregel) die er worden getroffen. Deze leden wijzen erop dat zij de samenloop van dit wetsvoorstel met die maatregelen bijzonder zorgelijk vinden («Dit zal naar onze overtuiging in de (nabije) toekomst tot een veel hogere toestroom naar de WIA leiden, wellicht een veelvoud van de hier genoemde cijfers.»). Zij vragen om een puntsgewijze reactie van de Minister op de door de verzekeringsartsen benoemde zorg- en kritiepunten in dit artikel.

Ik heb het verzoek aan de Tweede Kamer om de behandeling van het wetsvoorstel voort te zetten niet besproken met betrokkenen als de verzekeringsartsen. Ook is het vanwege de mismatch bij de sociaal-medische beoordelingen van belang te kijken naar de taken van verzekeringsartsen bij UWV. Daartoe, en dat is een bijkomstigheid en geen doel van het wetsvoorstel, helpt het inrichten van de RIV-toets door arbeidsdeskundigen. Ik werk gezamenlijk met UWV en de NVVG aan oplossingen voor de mismatch bij de sociaal-medische beoordelingen.

In het genoemde artikel in Medisch Contact wordt gesteld dat de arbocuratieve zorg voor werknemers onder druk komt door het wetsvoorstel. Het is niet de bedoeling van het wetsvoorstel dat de rol van de bedrijfsarts verandert in die van beoordelaar in plaats van adviseur. De rol van de arbeidskundige is hierbij van belang. Wat mij betreft staat de professionaliteit en integriteit van bedrijfsartsen niet ter discussie. In de raming van het wetsvoorstel ga ik uit van extra WIA-instroom, doordat één van de grondslagen tot een loonsanctie vervalt. In het artikel wordt verwezen naar de tijdelijke 60-plusmaatregel en de maatregel «Beoordelen op verdiensten» die ik op dit moment goed aan het verkennen ben. De 60-plus maatregel leidt inderdaad tot een hogere instroom. Voor de maatregel «Beoordelen op verdiensten» kan ik dit nog niet zeggen. Over de stand van zaken van de uitwerking van deze maatregel zal ik de Kamer informeren via de voortgangsbrief die voor het 1e kwartaal 2023 is toegezegd.

De suggestie in het artikel om de effecten van het wetsvoorstel te monitoren heb ik reeds ter harte genomen en toegezegd aan uw Kamer.

¹⁰ Medisch Contact, 8 december 2022, «De geest van de WIA dreigt verkwanseld te worden», (<https://www.medischcontact.nl/nieuws/federatienieuws/federatiebericht/de-geest-van-de-wia-dreigt-verkwanseld-te-worden.htm>).

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

Het lid van de BBB-fractie merkt ten eerste op dat het belangrijk voor het perspectief van de werkgever is dat de bestaande onduidelijkheid wordt weggenomen, zij moeten kunnen vertrouwen op de beoordeling van de bedrijfsarts. Zelf zijn zij immers niet in staat de ziekte van de werknemer te beoordelen, die verantwoordelijkheid ligt primair bij de bedrijfsarts. In enkele gevallen blijkt dat er een verschil van inzicht bestond tussen de bedrijfsarts en de verzekeringsarts, waar ook loonsanctieconsequenties uit voortvloeiden. Kan de Minister aangeven om wat voor verschillen van inzicht dat gaat? En hoe kan dat worden opgevangen in onderhavig voorstel? Dit lid ziet dat er reeds een nieuw beoordelingskader geïmplementeerd is en is benieuwd of dit ook geleid heeft tot een vermindering van die verschillen van inzicht.

In totaal gaat het relatief gezien niet om grote aantallen loonsancties waarbij het oordeel van de verzekeringsarts afweek van het advies van de bedrijfsarts: 12% van de opgelegde loonsancties in de periode 2015–2017¹¹. Een voorbeeld van een medisch verschil van inzicht is als een verzekeringsarts achteraf concludeert dat een bedrijfsarts ten onrechte stelt dat de werknemer niet over re-integratiemogelijkheden beschikte. Een werkgever handelde dan naar het advies van de bedrijfsarts en ontplooid samen met de werknemer geen re-integratieactiviteiten, omdat er sprake was van een (onterecht) re-integratieblokkerend advies. Ik wil de onzekerheid bij werkgevers over deze sancties wegnemen en ervoor zorgen dat zij niet enkel aangewezen zijn op de ingrijpende weg van het aansprakelijk stellen van de bedrijfsarts om financieel nadeel als gevolg hiervan weg te nemen. In de meeste gevallen is het oordeel van de verzekeringsarts overeenkomstig het medisch advies van de bedrijfsarts. Werkgevers worden ook na de wetswijziging geacht passende werkzaamheden te blijven aanbieden om de re-integratie van zieke werknemers te bevorderen. Als volgens de toets door de arbeidsdeskundige van UWV de verrichte re-integratie-inspanningen niet in overeenstemming zijn met het medisch advies van de bedrijfsarts, dan kan een verlenging van de loondoorbetalingsverplichting nog steeds aan de orde zijn. Er wordt door alle betrokkenen gewerkt aan het BAR-instrument (Beschrijving Arbeidsbelastbaarheid en Re-integratiemogelijkheden). Dit is nog niet geïmplementeerd bij arbodiensten en zodoende kan nog niet onderzocht worden of dit tot minder verschillen van inzicht heeft geleid.

Het lid van de BBB-fractie vraagt zich vanuit het perspectief van de werknemer af hoe die belangen in het wetsvoorstel geborgd blijven. De zorg bestaat dat er geen check meer is op de beoordeling van de bedrijfsarts, dat deze als het ware zijn eigen werk beoordeelt. Dat lijkt dit lid ook ongewenst, maar voorkomen moet worden dat na een traject van twee jaar met terugwerkende kracht een loonsanctie kan worden opgelegd. Zij is derhalve wel benieuwd hoe de belangen van de werknemer in onderhavig voorstel bewaakt worden en of de Minister de zorg op dit punt deelt en wat er gedaan wordt om negatieve afwenteling te voorkomen.

Ik ben het ermee eens dat zowel de werkgever als de werknemer moet kunnen vertrouwen op het medisch advies van de bedrijfsarts voor het juist uitvoeren van de begeleidende rol tijdens de private loondoorbetalingsperiode. Van belang is dat de werknemer de regie neemt over zijn eigen re-integratie en daarbij geholpen wordt. Het blijft voor een goede re-integratie net als in de huidige situatie van belang dat een werknemer

¹¹ UWV (2018), Toetsing van het re-integratieverslag (RIV); bijlage bij Kamerstuk 29 544, nr. 873

al tijdens de loondoorbetalingsperiode de mogelijkheden gebruikt om bij twijfels over de re-integratie een deskundigenoordeel bij UWV aan te vragen of een second opinion bij een andere bedrijfsarts. Ook is het mogelijk om een klacht in te dienen bij de bedrijfsarts of in het uiterste geval zich bij de tuchtrechter te melden.

Vragen en opmerkingen van het lid Omtzigt

Allereerst vraagt het lid Omtzigt zich af hoe dit wetsvoorstel zich verhoudt tot de voorgestelde aanpak van hardvochtigheden in de WIA, zoals opgenomen in het regeerakkoord? De Minister geeft in de brief aan te verwachten dat een kwart van de opgelegde loonsancties komt te vervallen, als gevolg van dit wetsvoorstel. Denkt de Minister niet dat hierdoor onvermijdelijk, in meer of mindere mate, re-integratiekansen van werknemers blijven liggen? Betekent dit dan niet feitelijk een verslechtering van de (re-integratie)positie van werknemers? En heeft de Minister overwogen om het wetsvoorstel aan te houden en onder te brengen bij OCTAS? Zo ja, wat waren de beweegredenen om dat voor dit voorstel niet te doen, maar wel voor de aanpak van hardvochtigheden in de WIA?

Op de verwachte extra WIA-instroom heb ik in de antwoorden op de vragen van de leden van de SP-fractie gereageerd. Voor de manier waarop dit wetsvoorstel zich verhoudt tot de aanpak van hardheden in de WIA, zoals in het coalitieakkoord is opgenomen, verwijs ik naar het antwoord op de vraag van dezelfde aard van de leden van de SP-fractie. In reactie op de vraag of ik heb overwogen het wetsvoorstel aan te houden en onder te brengen bij OCTAS, wil ik benadrukken dat ik de aanpak van hardvochtigheden in de WIA niet aanhoud. Ik onderzoek wat er mogelijk is op kortere termijn om geïdentificeerde hardheden weg te nemen. Ik constateer echter dat de oplossing voor sommige van de ervaren hardheden diep ingrijpt op de manier waarop het stelsel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid werkt en daarom fundamentele overdenking vergt. Bovendien geldt dat een aantal oplossingen voor hardheden zouden leiden tot een toename van de instroom in de WIA. Daarmee zijn dergelijke oplossingen – zonder structurele oplossing voor de mismatch tussen vraag naar en aanbod van sociaal-medische beoordelingen – niet uitvoerbaar. Dat is mede de reden dat ik een commissie heb gevraagd om integraal en fundamenteel naar het stelsel te kijken en zo snel als mogelijk met oplossingen te komen om het stelsel toekomstbestendig te maken. Voor dit wetsvoorstel geldt dat het uitgevoerd kan worden en dit wetsvoorstel volgt uit een pakket aan afspraken, waarbij een balans is geprobeerd te vinden in de rechten van werknemers en de verplichtingen van werkgevers. Het kan daartoe vooruitlopend op de meer fundamentele overdenking door OCTAS worden uitgevoerd.

Daarnaast merkt het lid Omtzigt op dat de verwachte toename in kosten naar verwachting structureel 60 miljoen euro per jaar bedraagt, maar dat er nog geen budget is voor het wegnemen van de hardheden in de WIA, zoals onder meer de slechte (inkomens)positie van «35-minners» en van WIA-gerechtigden (in een vervolgitkering). Waarom geeft de Minister ogenschijnlijk aan deze maatregel prioriteit boven het wegnemen van al die hardheden die reeds jaren aan de kaak worden gesteld en waarvoor al in verscheidene rapporten maatregelen zijn voorgesteld?

Dit wetsvoorstel dateert van 2020 en is onderdeel van de uitwerking van eerder gemaakte afspraken. Bij de indiening van het wetsvoorstel is eveneens in dekking voor de toegenomen kosten voorzien. Ik sta, zoals ik eerder heb aangegeven in mijn brief van 16 november 2022, net als het vorige kabinet achter het uitgangspunt van dit wetsvoorstel. Ik vind het

belangrijk onzekerheden weg te nemen bij werkgevers bij de verplichtingen rond loonbetaling bij ziekte. De besteding van de middelen die zijn voorzien om de toegenomen kosten te dekken, vind ik daarmee een juiste. Los hiervan doorloop ik, onder meer met sociale partners, een apart traject over hardheden in de WIA, waar ik veel belang aan hecht. Het ene traject heeft geen prioriteit boven het andere maar bevindt zich in een andere fase.

Kan de Minister aangeven welk percentage van de mensen met een arbeidsongeschiktheidspercentage van tussen de 35 en 80% (Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA)) nu voldoende gere-integreerd zijn, in die zin dat zij voldoende inkomen verwerven voor de vervolgitkering? Ook wil het lid Omtzigt weten hoeveel mensen voor meer dan 65% arbeidsgeschikt worden geacht («35-minner») en welk percentage van hen vervolgens ten minste zes maanden per jaar werkt. Kan de Minister ook een reflectie geven op die cijfers en aangeven of zij deze cijfers onwenselijk acht? Kan de Minister verder aangeven waarom zij ook geen prioriteit geeft aan de aanpak van de hardvochtigheden, in het licht van het feit dat al in 2011 geconstateerd is dat de WIA op meerdere punten niet voldoet aan de International Labour Organization (ILO)-verdragen, die door Nederland zijn geratificeerd? Zo heeft het Comité geoordeeld dat de 35% ondergrens en de WGA-vervolgitkering in strijd zijn met de verdragsnormen. De WIA garandeert voor velen vanwege deze tekortkomingen namelijk niet een bestaanszekerheid. Zij zijn aangewezen op andere regelingen waaraan vaak (te) strenge eisen worden gesteld (referte-eisen, middelentoets etc.). Voor hen is er simpelweg geen goed vangnet geregeld en deze hardheden zijn dus al vele jaren bekend. Kan de Minister aangeven waarom er tien jaar later nog niks met die constatering is gedaan?

Het lid Omtzigt vraagt naar het percentage WGA-uitkeringsgerechtigden die de resterende verdien capaciteit benutten. In 2021 was het aandeel van WGA-uitkeringsgerechtigden in de vervolgfase die met inkomsten uit arbeid voldoen aan de inkomsteneis 49,7%¹².

Ook vraagt het lid Omtzigt naar de werkhervatting van zogenaamde »35-minners«. Eind 2020 was het aandeel werkenden onder voormalig werknemers bij WIA 35-minners 65%. Onder voormalig vangnetters was dit percentage 28%. Dit betekent dat zij in de maand december werkten. Het aandeel voormalig werknemers dat na de claimbeoordeling inkomen uit dienstverband behoudt, bedroeg in 2020 60%. Voor vangnetters bedroeg dit percentage 10,6%. Van de voormalig werknemers die 35-min werden beoordeeld uit 2019 die het werk verloren na de claimbeoordeling komt 35% binnen een jaar al dan niet blijvend aan het werk. Voor vangnetters is dit percentage 23%. Meer data en duiding over werkhervatting van onder andere de zogenaamde «35-minners» is te vinden in de Monitor Arbeidsparticipatie arbeidsbeperkten 2021 van UWV. De lage arbeidsparticipatie van zowel 35-minners als van de groep met een WIA-uitkering 35–80% vind ik een aandachtspunt. Ik heb eerder, in de beantwoording van Kamervragen van het lid Van Kent (SP) d.d. 13 september 2022, aangegeven dat ik zie dat de situatie van 35-minners die niet aan het werk komen en geen uitkering krijgen, hardvochtige effecten kan hebben. Of de lage arbeidsparticipatie in algemene zin, zowel van 35-minners als van uitkeringsgerechtigden met een WIA 35–80 uitkering, ook een hardheid is, hangt wat mij betreft af van de oorzaken daarvan. Het vraagstuk rond 35-minners loopt in ieder geval mee in de opdracht die ik aan de commissie OCTAS heb gegeven die zich buigt over de toekomst van het arbeidsongeschiktheidsstelsel.

¹² Kwantitatieve informatie bij UWV jaarverslag 2021.

Het lid Omtzigt vraagt ten slotte waarom geen prioriteit wordt gegeven aan de aanpak van hardheden in de WIA. Ik geef prioriteit aan de aanpak van hardheden door op korte termijn (deze kabinetsperiode) het mogelijke te doen om hardheden uit de WIA weg te nemen. Momenteel wordt daartoe, in overleg met de sociale partners, nader onderzoek gedaan naar een drietal situaties waarin hardheden worden ervaren, zijnde CBBS, inkomstenverrekening en daglonen. Daarnaast zie ik dat voor het wegnemen van enkele andere hardvochtige effecten een meer fundamentele aanpak nodig is. Ook vanwege de samenhang met de mismatch in vraag naar en aanbod van sociaal-medische beoordelingen, die maakt dat sommige oplossingen op korte termijn niet uitgevoerd kunnen worden. Juist daarom heb ik een commissie aangesteld om integraal en fundamenteel te kijken naar het stelsel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid. De ondergrens van 35% van de WIA en de WGA-ervolguitkering zijn onderwerpen die ik in de opdracht aan deze commissie expliciet heb meegegeven.

Ook vraagt het lid Omtzigt zich af of het wetsvoorstel in de ogen van de Minister niet strijdig is met de lopende buitenwettelijke noodmaatregel (de zogenaamde 60-plusmaatregel). Bij een dergelijke buitenwettelijke maatregel mag immers niemand worden benadeeld, maar bij invoering van dit wetsvoorstel ontstaat er wel degelijk een benadeling van een groep werknemers, daar voor de groep werknemers met (voldoende) inkomsten sprake kan zijn van een zogenaamde praktische schatting. Gegeven deze benadeling, vraagt het dit lid zich af of de invoering van dit wetsvoorstel niet ten minste uitgesteld moet worden tot na de afloop van de buitenwettelijke maatregel. Kan de Minister in het kader van deze noodmaatregel ook aangeven hoe de toename van de instroom in de WIA naar aanleiding van dit wetsvoorstel zich verhoudt tot de noodmaatregel, die juist is ingevoerd om de enorme achterstanden in de claimbeoordelingen te beteugelen?

Bij de tijdelijke 60-plus maatregel – die is aangekondigd tot eind 2023 – kijkt er op dit moment inderdaad geen verzekeringarts mee, tenzij de werknemer en de werkgever een reguliere beoordeling wensen of wanneer sprake is van geen benutbare of marginale mogelijkheden. Als de werknemer meer dan 65% van het oorspronkelijk loon verdient, dan wordt beoordeeld of aan de voorwaarden van een praktische schatting wordt voldaan. Als dat zo is, dan volgt er geen WIA uitkering. Dat is echter geen benadeling. Zonder de tijdelijke 60-plusmaatregel zou dan ook een praktische schatting volgen met hetzelfde resultaat. UWV bekijkt wat in de uitvoering gewijzigd moet worden om de passendheid van arbeid te beoordelen als dit wetsvoorstel ingevoerd wordt. Zoals ik beantwoording op de vraag van de leden van de GroenLinks-fractie en de leden van de PvdA-fractie heb gesteld, ben ik van mening dat de behandeling en invoering van onderhavig wetsvoorstel niet hoeft te wachten op de nadere uitwerking van buitenwettelijk beleid of nieuwe wetgeving voor de maatregelen die verkend worden om de mismatch bij de sociaal-medische beoordelingen te verkleinen. UWV zal er rekening mee houden dat deze samengaan met dit wetsvoorstel.

Wat betreft de vraag over de toename van de instroom in de WIA en het beteugelen van de achterstanden in de claimbeoordelingen kan ik u melden dat het wetsvoorstel de potentie heeft om de mismatch met 1%-punt te verkleinen¹³. Enerzijds neemt het aantal te verrichten WIA-claimbeoordelingen iets toe ten opzichte van de huidige situatie. Anderzijds komt de inzet van de verzekeringarts bij de RIV-toets geheel te

¹³ Gupta Strategists Herijking toekomstscenario's en oplossingsrichtingen Sociaal Medisch Beoordelen, bijlage bij Kamerstuk 26 448, nr. 685.

vervallen. Per saldo leidt dit voorstel tot een beperkte verlichting van het aantal te verrichten taken door verzekeringsartsen.